

KS. MATEUSZ KIELARSKI*

Ofiarniczy charakter eschatologii okresu zwykłego w Mszale rzymskim dla diecezji polskich

Przez Misterium Paschalne Chrystusa celebrowane w liturgii Kościoła jesteśmy włączani w wielki proces historyczny, w którym świat kroczy ku obietnicy: „Bóg we wszystkim”¹. W tym znaczeniu nasze życie i wszystkie moralne decyzje przez nas podjęte, stanowią jednocześnie eschatologiczny dynamizm liturgii, w której rzeczywistością staje się wydarzenie paschalne Chrystusa, aktualizowane w biegu naszej historii i przez nią dopełniane w Chrystusowe „dzisiaj” (por. Hbr 4,7n). Jednocześnie liturgia nieustannie antycypuje naszą rzeczywistość wskazując, że celebrowane „dzisiaj” jest wychyleniem ku życiu w Ojcu², do którego zdążamy w pielgrzymce naszej zwykłej codzienności.

W kontekście tej prawdy możemy zapytać, jak przeżywamy swoje „dzisiaj” chrześcijańskie i jak pomaga nam liturgia Kościoła w przeżywaniu tej prawdy w najdłuższym okresie liturgicznym w ciągu roku, który nazywamy okresem zwykłym. Sama nazwa tego czasu w liturgii może skłaniać do refleksji, że jest to mniej ważny czas w trakcie roku liturgicznego, że jest czasem o nikłym znaczeniu, jakimś nieznaczącym pomostem między wielkimi tajemnicami ingerencji Boga w ludzką historię. Po pierwsze trzeba zauważyć na początku, że okres zwykły ma własną „osobowość”³, specyficzne znaczenie liturgiczne, ponieważ pozwala angażować egzystencję poszczególnych wiernych i całej wspólnoty Kościoła w Misterium Chrystusa jako ciągłość, a nie

* ks. Mateusz Kielarski – Akademia Katolicka w Warszawie
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0757-4360>; e-mail: xmatuszkielarski@gmail.com

¹ J. Ratzinger, *Teologia liturgii. Sakramentalne podstawy życia chrześcijańskiego*, Lublin 2012, s. 60.

² K. Porosło, *Już i jeszcze nie – liturgia jako eschaton*, w: *A Świątyni w nim nie ujrzałem... Liturgia i eschatologia*, red. K. Porosło, Tyniec 2012, s. 180.

³ M. Augé, *Rok liturgiczny. To sam Chrystus, który trwa w swoim Kościele*, Kraków 2013, s. 224.

odizolowane epizody liturgiczne. Po drugie jest to najdłuższy okres liturgiczny w roku, obejmujący swoją celebracją 33 lub 34 tygodnie. Rozpoczyna się w poniedziałek, który następuje po niedzieli, która przypada po Uroczystości Objawienia Pańskiego i trwa do wtorku przed Wielkim Postem oraz od poniedziałku po Zesłaniu Ducha Świętego, aż do pierwszych Nieszporów pierwszej Niedzieli Adwentu, czyli do końca roku liturgicznego⁴. Po trzecie jest to czas celebrowania misterium Chrystusa w jego pełni, zwłaszcza w niedziele, gdy jako wspólnota wierzących Kościół odnawia swoją relację z Chrystusem, potwierdza swoją wierność i łączność w słuchanym słowie Bożym oraz przyjmowaniu Komunii. Okres zwykły to czas niezwyklej modlitwy Ludu Bożego wszczepionego w Chrystusa po przez Chrzest, w łączności z Kościołem chwalebny, do którego zdążamy, wyczekując powtórnego przyjścia Pana⁵. Trzeba dostrzec, że nie jest to oczekiwanie bierne, lecz aktywne. Człowiek, który został stworzony przez Boga, uległ pomyłce grzechu i nieustannie jest zapraszany do naprawy jedności z Bogiem. Kościół nieustannie pomaga człowiekowi w zmiernaniu ku zbawieniu, a zwłaszcza przez liturgię, która mocą Ducha Świętego niesie całemu światu Dobrą Nowinę o zbawieniu.

W całym okresie zwykłym występuje ponad sześćdziesiąt oracji, gdzie występuje eschatologiczna prawda o celu każdego wierzącego, jakim jest życie wieczne. Nie będę w tym artykule przyglądać się wszystkim tym modlitwom, lecz ze względu na charakterystykę tematów teologicznych obecnych w tych oracjach zawęziłem obszar badań do ofiarniczego charakteru eschatologii okresu zwykłego w Mszałe Pawła VI dla diecezji polskich. W jaki sposób składanie Ofiary Chrystusa prowadzi nas do osiągnięcia zbawienia i jak Bóg pragnie nas przygotować na spotkanie z Tajemnicą ofiarowania swojego Syna, którego „dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3, 16b).

1. Godność uczestnictwa w składanej Ofierze Chrystusa

Eschatologia jest traktatem teologicznym pokazującym człowiekowi ostateczny cel, do którego zdąża w swoim byciu, jest również podpowiedzią dla człowieka, jaką drogę ma obrać, aby do tego celu zamierzonego dojść i jak w tej drodze podążać, aby dotrzeć do obranego celu. Chodzi tu o wybór tej właściwej drogi i jakość jej przemierzania. Celem naszego życia jest życie wieczne w społeczności zbawionych, dlatego Kościół już w drugą Niedzielę okresu zwykłego modli się w Modlitwie nad Darami: *Panie, nasz Boże, daj nam godnie uczestniczyć w świętych obrzędach, ilekroć bowiem sprawujemy pamiątkę Ofiary Chrystusa, spełnia się dzieło naszego odkupienia*⁶.

Prośba Kościoła wyrażona w tej modlitwie podkreśla potrzebę godnego uczestnictwa w celebracji, „w celu osiągnięcia tej pełni wierni mają przystępo-

⁴ Por. B. Nadolski, *Liturgika*, t. 2, *Liturgia i czas*, Poznań 1991, s. 23.

⁵ Por. *Konstytucja o liturgii Sacrosanctum Concilium* (dalej: KL), nr 8.

⁶ Mszał rzymski dla diecezji polskich (dalej: MRP), Poznań 2009, s. 243.

wać do liturgii z należytyim usposobieniem duszy, aby ich słowa były zgodne z myślami, aby współpracowali z łaską niebiańską. Dlatego duszpasterze powinni czuć, aby czynności liturgiczne sprawowano nie tylko ważne i godziwie, lecz także, by wierni uczestniczyli w nich świadomie, czynnie i owocnie⁷. Odkrywana godność uczestnictwa w Eucharystii dla każdego wierzącego stanowi przypomnienie o charyzmacie ochrzczonego, który ma być prorokiem, kapłanem i królem. Właśnie ta godność królewska, synowska, godność wybrania przez miłosiernego Boga pozwala docenić jak ważny jest każdy z nas dla Boga. Godność posługi wobec składanej Ofiary podkreśli również modlitwa nad darami trzynastej Niedzieli zwykłej: *Boże, Ty przez sakramentalne znaki dokonujesz dzieła zbawienia, spraw, aby nasza posługa była godna Ofiary, którą składamy*⁸.

Wszyscy sprawujemy pamiątkę Ofiary Chrystusa, nie jest to tylko celebrowanie jednego z kapłanów, ale każdy wierzący trwający w jedności z Kościołem jest przez sakrament Chrztu wszczepiony w misterium paschalne Chrystusa⁹, które pozwala sprawować pełny kult publiczny¹⁰. Katechizm Kościoła Katolickiego podaje wprost: „że Lud Boży uczestniczy w dziele Bożym. Przez liturgię Chrystus (...) kontynuuje w swoim Kościele, z Kościołem i przez Kościół dzieło naszego odkupienia”¹¹. Uczestnictwo w tej Ofierze sprawia, że każdy chrześcijanin biorący udział w liturgii tworzy ją, jest liturgiem¹², czyli można powiedzieć, że jest celebrazem¹³. Kościół troszczy się, aby chrześcijanie w Eucharystii nie uczestniczyli jak obcy lub milczący widzowie, lecz aby obrzędy i modlitwy misterium dobrze rozumieli, w świętych czynnościach brali świadomy udział, pobożnie i czynnie byli kształtowani przez słowo Boże, składali Bogu dziękczynienie i posilali się przy stole Ciała Pańskiego¹⁴, które jak naucza Sobór Watykański II: „jest przedsmakiem uczestnictwa w liturgii niebiańskiej, sprawowanej w świętym mieście Jeruzalem. Do którego pielgrzymujemy, gdzie Chrystus zasiada po prawicy Boga jako sługa świątyni i prawdziwego przybytku (por. Ap 21, 2; Kol 3, 1; Hbr 8, 2). W ziemskiej liturgii ze wszystkimi zastępami niebieskich duchów śpiewamy Panu hymn chwały. Wspominamy ze czcią świętych i spodziewamy się, że Bóg dopuści nas do ich grona. Wyczekujemy Zbawiciela, naszego Pana Jezusa Chrystusa, aż się ukaże jako nasze życie, i my razem z Nim ukażemy się w chwale”¹⁵. Uczestnictwo w Ofierze Jezusa Chrystusa, które ma swoje konsekwencje w odnowie życia i ukierunkowaniu na wieczność, znajdziemy w modlitwie po komunii trzyna-

⁷ Por. KL 11.

⁸ MRP, s. 254.

⁹ Por. KL 6.

¹⁰ Por. KL 7.

¹¹ *Katechizm Kościoła katolickiego* (dalej: KKK), Poznań 1998, nr 1069.

¹² Por. KKK 1144.

¹³ Por. J. Nowak, *Apostolski wymiar liturgii w świetle konstytucji Sacrosanctum Concilium*, Poznań 1999, s. 67.

¹⁴ Por. KL 48.

¹⁵ Por. KL 8.

stej Niedzieli zwykłej: *Boże, nasz Ojcze, spraw niech świętą Hostia, którąśmy ofiarowali i przyjęli, odnowi nasze życie, abyśmy nieustannie zjednoczeni z Tobą w miłości przynosili owoce trwające na wieki*¹⁶.

Skutkiem ofiarowania ma być odnowienie naszego ziemskiego życia. Nie wystarczy jedynie skupiać się na przyszłości, ale składanie Ofiary ma zobowiązywać, każdego uczestnika liturgii do współpracy z łaską Boga w odnowie teraźniejszego życia, aby być nieprzerwanie zjednoczonym z Bogiem w miłości. Składanie Ofiary będzie tutaj działaniem ludzkim, jednak przejętym przez Boga w aspekcie *signum prognosticum*. Będzie znakiem ku wieczność, wydarzeniem działającego Boga w sposób misteryjny, ukryty pod osłoną sakramentu. Widzimy współdziałanie i przenikanie się w liturgii działania Boga i człowieka¹⁷. Podobnie będzie to wyrażała modlitwa nad darami dwudziestej drugiej Niedzieli zwykłej: *Panie, nasz Boże, niech Najświętsza Ofiara zawsze nam udziela zbawiennej łaski, aby jej mocą dokonało się nasze uświęcenie, do którego zmierzają sakramentalne obrzędy*¹⁸.

Eucharystia sprawowana jest po to, by Boże działanie przemieniało życie człowieka wedle zamysłu samego Boga. Konieczne jest otwarcie się człowieka, jego woli na to co Bóg przynosi. Przez takie „nastawienie” możliwe będzie uświęcanie, przemiana na wzór Chrystusa, którego Ofiara udziela zjednoczenia z osobą Syna Bożego oraz za Jego pośrednictwem, w jedności boskiej Trójcy z Ojcem i Duchem¹⁹. Działanie mocy przygotowującej do zjednoczenia z Bogiem w wieczności ukazują również modlitwa po komunii trzydziestej pierwszej Niedzieli okresu zwykłego: *Panie, nasz Boże, pomnóż w nas działanie swej mocy i przygotuje nas swoją łaską do życia wiecznego, którego zadatek otrzymaliśmy w Najświętszym Sakramencie*²⁰.

Trzeba dostrzec w tej modlitwie aspekt wspólnotowego działania mocy Boga w Eucharystii, która przygotowuje nas do społeczności świętych w wieczności. Coraz ściślejsze zjednoczenie z Chrystusem oznacza także, zbliżanie się do innych, którzy podobnie z Nim się jednoczą w Komunii. Stając się jednym ciałem z Chrystusem, każdy człowiek staje się także jednym i tymże samym ciałem z innymi uczniami Chrystusa²¹. „Ponieważ jeden jest chleb, przeto my, liczni, tworzymy jedno Ciało. Wszyscy bowiem bierzemy z tego samego chleba” (1 Kor 10, 17). Modlitwa po komunii piętnastej Niedzieli zwykłej pokazuje to splecenie współpracy przez obraz wzrostu i owocowania: *Posileni Twoimi Darami, prosimy Cię, Boże, aby przez uczestnictwo w tym Sakramencie wzrastał w nas jego zbawienny owoc*²².

¹⁶ MRP, s. 254.

¹⁷ Por. J. Nowak, dz. cyt., s. 136.

¹⁸ MRP, s. 263.

¹⁹ Por. G. Strzelczyk, *Sakrament Eucharystii*, w: *Znaki Tajemnicy*, red. K. Porosło, R.J. Woźniak, Kraków 2018, s. 382.

²⁰ MRP, s. 272.

²¹ Por. G. Strzelczyk, dz. cyt., s. 382.

²² MRP, s. 256.

Uczestnictwo w składanym Sakramencie, będzie swoistym dbaniem o podtrzymanie współpracy z Bogiem powodujący wzrost duchowy, do którego zaprasza Bóg każdego ochrzczonego. Przez ten wzrost owocu jaki przynosi Chrystus w swoim zmartwychwstaniu, zbliżamy się za każdym razem do Eucharystii jako Ofiary emanującej potrzebnymi łaskami na drodze ku zbawieniu. W modlitwie po komunii dwudziestej szóstej Niedzieli zwykłej odnajdziemy jeszcze inny wymiar uczestnictwa w Ofierze Chrystusa: *Wszchemogący Boże, niech Najświętszy Sakrament odnowi nasze dusze i ciała, abyśmy przez uczestnictwo w Ofierze upamiętniającej śmierć Chrystusa mogli się stać współdziedzicami Jego chwały*²³.

Eucharystyczna Ofiara nie tylko ma odnawiać nasze teraźniejsze życie, na które składa się cały człowiek w swoim ciele i w swojej duszy, ale to co najważniejsze Kościół wskazuje, że uczestnictwo w Eucharystii będącej upamiętnieniem, aktualizacją Ofiary Chrystusa na krzyżu jest realizacją obietnicy uczestnictwa w chwale zbawionych. Eucharystia pokazuje fakt odkupienia, który otrzymujemy przez uczestnictwo w tej Ofierze. Podobny kontekst odnajdziemy w modlitwie nad darami dwudziestej ósmej Niedzieli zwykłej: *Miłosierny Boże, przyjmij nasze modlitwy i dary, które składamy i przez udział w świętej Ofierze doprowadź nas do wiecznej chwały*²⁴.

Przez miłosierdzie Boga dokonuje się ofiara Eucharystii na ołtarzach całego świata, w jedności wspólnoty Kościoła, przez ten dar łaski uczestniczymy również w tej Ofierze, która ma prowadzić do wiecznej chwały, którą został otoczony Syn, „a w Nim Bóg został chwałą otoczony” (J 13, 31b). Czy jak powie św. Jan Damasceński: „mówimy o uczestnictwie, ponieważ uczestniczymy tu w Bóstwie Jezusa. Mówimy o komunii – i jest ona tu rzeczywiście – ponieważ wchodzimy we wspólnotę z Chrystusem i uczestniczymy w Jego Ciele i Bóstwie, a przez to wchodzimy również we wspólnotę i wzajemne zjednoczenie pomiędzy sobą, gdyż biorąc z jednego Chleba stajemy się wszyscy jednym Ciałem Chrystusa i jedną Krwią, a dla siebie nawzajem – członkami, ponieważ razem z Chrystusem stanowimy jedno ciało”²⁵. W modlitwie po komunii dwudziestej dziewiątej Niedzieli zwykłej modlimy się słowami: *Boże, nasz Ojczy, niech owocny dla nas będzie udział w Eucharystii, która daje nam przedsmak nieba, niech nam wyjedna pomoc w życiu doczesnym i przysposobi nas do życia wiecznego*²⁶.

Pokazuje tam modlitwa jak udział w ofierze eucharystycznej wpływa na nasze życie doczesne, które już tu na ziemi ma jednoczyć się z rzeczywistością nieba. Wszyscy wierzący są zapraszani do świadomego otwierania się i prze-

²³ MRP, s. 267.

²⁴ MRP, s. 269.

²⁵ Św. Jan Damasceński, *Święte i nieskalane Misteria Pana (Eucharystia)*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 80.

²⁶ MRP, s. 270.

żywania bliskości ze światem, który ich dzisiaj przekracza, a który kiedyś stanie się dla nich miejscem wiecznego zamieszkania²⁷.

Godne uczestnictwo w składaniu Ofiary eucharystycznej jest również działaniem samego Boga, który chce nas w sakramencie miłosierdzia²⁸, obdarzyć pokarmem. Ofiara składana przez nas, w osobie kapłana, który w celebracji liturgicznej staje się *in persona Christi*²⁹ staje się motywacją do porzucenia dawnych nałogów i prowadzenia nowego życia, ponieważ to sam Chrystus karmi nas swoim Ciałem. To On sam uznaje nas za godnych przyjęcia Jego ofiarowanego Ciała, jeśli jesteśmy zjednoczeni z Nim w miłości. Modlitwa po komunii szesnastej Niedzieli zwykłej wskazuje na tę prawdę słowami: *Boże nasz Ojczy, przybądź z pomocą swojemu ludowi, który nakarmiłeś Najświętszym Sakramentem, spraw, aby porzucił dawne nałogi i prowadził nowe życie*³⁰.

W przyjęciu Ciała jednocześnie upodabniamy się do Chrystusa ponieważ, jak powie święty Cyryl Jerozolimski: „ten kto przyjmuje Ciało Chrystusa, naszego Zbawiciela, i kto pije cenną Krew Jego, stanie się, jak On sam to mówi, jednym z Nim, tak z Nim złączy i złączony przez uczestnictwo, że sam będzie w Chrystusie, a Chrystus będzie w nim”³¹. Mamy przystęp do życia w Bogu, przez ofiarowane Jego Ciało, którym On sam nas karmi, co możemy również spotkać w modlitwie po komunii dwudziestej ósmej Niedzieli zwykłej: *Wszchemogący Boże, Ty nas karmisz Najświętszym Ciałem i Krwią Twojego Syna; pokornie Cię błagamy, abyś nam dał udział w Twoim boskim życiu*³².

Jest to godność, którą otrzymują wierzący gromadzący się w jednej wierze, „łamiąc jeden chleb, który jest pokarmem nieśmiertelności, lekarstwem pozwalającym nam nie umierać, lecz żyć wiecznie w Chrystusie”³³, jak powie Święty Ignacy Antiocheński. To właśnie ten Pokarm, który mamy godność przyjmować, prowadzi nas do życia w Chrystusie i odnawia naszą wiarę w obecnym czasie, co wyraża modlitwa po komunii czwartej Niedzieli zwykłej: *Posileni Sakramentem naszego odkupienia, prosimy Cię, Boże, aby Pokarm, który daje życie wieczne, umocnił nas w prawdziwej wierze*³⁴.

Wiara jest rzeczywistością, która ma nas spajać wewnętrznie w czasie naszego życia w jedną wspólnotę z Chrystusem i Kościołem, jak powie Teodor z Mopsuestii: „Ta liturgia pomaga nam utwierdzić naszą wiarę w tę rzeczywistość, która jest nam przedstawiona w postaci znaków, a która nas prowadzi do dóbr przyszłych. Ten sakrament Eucharystii jest obrazem niewysłowionego

²⁷ W. Rzemieński, *Eucharystia liturgią nieba i ziemi*, Kraków 2012, s. 175.

²⁸ KL 47.

²⁹ KL 7.

³⁰ MRP, s. 257.

³¹ Św. Cyryl Jerozolimski, *Poznanie życiodajnej tajemnicy*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 127.

³² MRP, s. 269.

³³ Św. Ignacy Antiocheński, *Jedno Ciało, Jeden Kielich, Jeden Ołtarz, jeden biskup*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 57.

³⁴ MPR, s. 245.

planu Bożego, zrealizowanego przez Chrystusa naszego Pana i przez niego dostrzegamy wydarzenia przyszłe. Tak więc na widok kapłana przedstawiamy sobie w sercu naszym Chrystusa, który nas zbawia i daje nam życie wieczne przez tę ofiarę³⁵.

2. Postawa służby w drodze do zbawienia

„To dążenie niech was ożywia, ono też było w Chrystusie Jezusie. On, istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stawszy się podobnym do ludzi” (Flp 2, 5-7). Widząc całą misję Chrystusa, wielokrotnie na kartach Pisma Świętego odnajdziemy odwołania do służebnego charakteru, życia, śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Kościół za poleceniem samego Mistrza chce się w tej postawie służby nieustannie odnawiać, ponieważ każdy chrześcijanin w drodze do nieba, realizując swoje życie powinien aktualizować słowa Chrystusa: „Lecz kto by między wami chciał stać się wielkim, niech będzie waszym sługą. A kto by chciał być pierwszym między wami, niech będzie niewolnikiem waszym, na wzór Syna Człowieczego, który nie przyszedł, aby Mu służył, lecz aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mt 20, 26b-28). Sam Chrystus „w noc, kiedy został wydany, ustanowił eucharystyczną Ofiarę swojego Ciała i Krwi, aby w niej na całe wieki, aż do swego przyjścia, utrwalił ofiarę krzyża i tak powierzył Kociołowi, umiłowanej Oblubienicy, pamiątkę swej męki i zmartwychwstania”³⁶ Chrystus służy wobec swoich uczniów oddaniem swojego Ciała i przelaniem Krwi, ale też wskazuje na Eucharystię jako miejsce, gdzie On nadal służy³⁷. Uczestnicząc w składaniu tej Ofiary powinniśmy przyjąć postawę sług, aby Bóg zechciał ją przyjąć i dokonać w nas dzieła uświęcenia, przypomina o tym modlitwa na darami dwudziestej siódmej Niedzieli zwykłej: *Wszchemogący Boże, przyjmij Ofiarę przez Ciebie ustanowioną i przez święte obrzędy, które odprawiamy jako Twoi słudzy, dopełnij w nas dzieła odkupienia i uświęcenia*³⁸.

W postawie służebnej powinniśmy brać przykład z samego Chrystusa. Liturgia podpowiada nam jeszcze jedną postawę służebnej ofiarności, która jest figurą Starotestamentalną, zapowiedzią Ofiary Chrystusa. W Księdze Rodzaju Autor natchniony wspomina, że na jego dar wejrzał Pan (por. Rdz 4, 4), a liturgia eucharystyczna doda: z miłością i łaskawie przyjął, ofiarę swojego sługi sprawiedliwego Abła³⁹. Wzór jaki mamy podejmować z ofiary Abła wyrazi Modlitwa nad Darami szesnastej Niedzieli zwykłej: *Boże, Ty jedyną, doskonałą*

³⁵ Teodor z Mopsuestii, *Diakoni i aniołowie*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan*, opr. M. Starowiejski, Kraków 2014, s. 208.

³⁶ KL 47.

³⁷ B. Migut, *Eucharystia między historią a eschatologią*, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), nr 8, s. 54.

³⁸ MRP, s. 268.

³⁹ Por. MRP, *I Modlitwa eucharystyczna czyli Kanon Rzymski*, s. 310*.

*Ofiarą zastąpiłeś rozmaite ofiary Starego Prawa, przyjmij Ofiarę oddanych Ci sług i uświęć ją tak, jak pobłogosławiłeś dary Abła; niech to, co każdy złożył na chwałę Twojego majestatu, posłuży wszystkim do zbawienia*⁴⁰.

Jak napisze Święty Augustyn: „W każdej ofierze należy brać pod uwagę cztery rzeczy: komu się ją składa? Kto ją składa? Co i za kogo ofiaruje? Otóż ten sam jedyny i prawdziwy Pośrednik, godząc nas z Bogiem przez ofiarę pokoju, stanowił jedno z Tym, któremu ją ofiarował, stał się jednym z tymi, za których ją złożył. On sam był składającym ofiarę i tym, co złożył w ofierze”⁴¹. Upodobnienie się do postaci Abła w oddaniu Panu Bogu, to co dobre w naszym życiu, porządkuje naszą wewnętrzną relację do dóbr materialnych jakie otrzymujemy od dobrego Boga. Zwracamy uwagę, na źródło pochodzenia tych dóbr z jakich. Korzystamy w swoim życiu, jak również podejmujemy dziękczynienie za wszystko to co mamy. Nasze życie ma być oddawaniem chwały majestatu Tego, który nam udziela wszelkich dóbr doczesnych i prowadzi nas do dóbr wiecznych. Chcemy również, aby nasze dary zostały pobłogosławione przez samego Boga, abyśmy czerpali z tego źródła łask jakim jest Eucharystia. Jako oddani słudzy sprawujemy Ofiarę, która ma służyć wszystkim do zbawienia. Jednak, aby dojść do zbawienia nie może zabraknąć gorliwości w naszej posłudze, dlatego Kościół prosi w modlitwie nad darami trzydziestej trzeciej Niedzieli zwykłej: *Wszzechmogący Boże spraw, aby dar Tobie złożony wyjednał nam łaskę gorliwości w Twojej służbie i pomógł nam osiągnąć szczęśliwą wieczność*⁴².

Gorliwość w sprawowaniu Eucharystii to bardzo ważna i niejednokrotnie trudna rzeczywistość, ponieważ nieustannie zagrożona jest wystąpieniem rutyny, jak i u kapłana, jak i każdego wiernego. Dlatego tak ważna jest potrzeba kształtowania w kapłanach i wiernych odpowiedniej wrażliwości na celebracje liturgiczną. Pomagają w tym katechezy mistagogiczne, które z punktu widzenia wiary, prowadzą od symbolu liturgicznego lub znaku do znaczenia, akcentując kontakt z boskością poprzez obrzęd⁴³. Te wszystkie aspekty świadomości celebracji mają pomagać w drodze do wieczności, aby ta droga była umocnieniem codziennej świętości każdego ochrzczonego.

3. Ofiarowane dary ku życiu wiecznemu

Dotkniemy w tym punkcie ważnego aspektu połączenia i przenikania się liturgii ziemskiej i niebiańskiej. Jedna ze wcześniejszych oracji zauważa już, że nic co jest na ziemi nie powstało samo z siebie, ale zostało stworzone przez Boga. Pismo Święte podaje, że liturgia przenika ten stworzony świat, ponieważ swoje źródło bierze od samego Boga, który nieustannie otrzymuje w niebie

⁴⁰ MRP, s. 257.

⁴¹ Św. Augustyn, *O Trójcy św. Prawdziwa ofiara*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan*, opr. M. Starowiejski, Kraków 2014, s. 176.

⁴² MRP, s. 274.

⁴³ Por. A. Sorrentino, *Sztuka przewodniczenia celebracjom liturgicznym*, Kraków 2001, s. 50.

uwielbienie, cześć i chwałę. Ta liturgia niebiańska, została przez tajemnice Eucharystii jako Sakramentu, paradygmatem, wzorem, który ma być naśladowany na ziemi, ponieważ wszystkie dusze odkupione przez Krew Chrystusa są zobowiązane do wysławiania Boga. „Liturgia niebiańska celebrowana jest przez całe stworzenie na cześć Boga Ojca i Baranka; dokonuje się pod natchnieniem Ducha Świętego. Jest to hołd czci i adoracji, do którego dołącza się kult ziemski, celebrowany przez Kościół, zwłaszcza na ołtarzu Ofiary eucharystycznej”⁴⁴. Czy jak powiedział Święty Jan Paweł II: „Eucharystia jest bramą nieba, która otwiera się na ziemi. Jest promieniem chwały niebieskiego Jeruzalem, który przenika, cienie naszej historii i rzuca światło na drogi naszego życia”⁴⁵. Jesteśmy podczas liturgii świadkami tej wymiany dóbr duchowych, które swoje odzwierciedlenie mają w materialnym wymiarze darów, które pochodzą od samego Boga, jak powie modlitwa nad darami dziewiętnastej Niedzieli zwykłej: *Panie, nasz Boże, przyjmij łaskawie dary, których sam udzieliłeś swojemu Kościołowi, i swoją mocą przemień je w Sakrament niosący zbawienie*⁴⁶.

Świadome ofiarowanie darów, które nie od nas pochodzą, jest istotne w perspektywie eschatologicznej, ponieważ uświadamiamy sobie naszą egzystencję zależną od Boga oraz jej dopełnienie w wieczności, która to rzeczywistość, ma swoje podstawy i wartość, wtedy, gdy Bóg dopełnia naszego uświęcenia, dlatego również w modlitwie nad darami siedemnastej Niedzieli zwykłej czytamy: *Wszechmogący Boże, przyjmij dary, które Ci składamy z Twoich dobrodziejstw, aby mocą Twojej łaski ta Ofiara uświęciła nasze życie doczesne i doprowadziła nas do wiekiustych radości*⁴⁷.

Eucharystia ukierunkowana ku eschatologii, jest również impulsem i zaszewem żywego ziarna nadziei w nasze codzienne zadania i obowiązki⁴⁸, dzięki którym możemy oczekiwać „nowego nieba” i „nowej ziemi” (Ap 21, 1) oraz odnajdywać prawdziwą wartość w tym świecie. Przypomni nam o tym modlitwa nad darami ósmej Niedzieli zwykłej: *Boże, składamy Tobie dary, które od Ciebie pochodzą, przyjmij je jako wyraz naszego oddania i spraw, aby Ofiara, która od Ciebie czerpie swoją wartość, wyjednana nam szczęście wieczne*⁴⁹.

Widać w tej modlitwie tajemnice zjednoczenia materii darów, które pochodzą od Boga, ale ofiarowane przez nas, są ujawnieniem naszego wewnętrznego procesu nabierania wartości nie z tego świata, ale od Boga. Ukierunkowuje nas w ten sposób Kościół na konsekwencję tego procesu, jakim jest pełne uświęcenie i życie wieczne w Bogu. Mamy przez te modlitwę uświadomić sobie potrzebę aktualizowania tego procesu każdego dnia. W drodze codzienności, którą przemierzamy podczas okresu zwykłego w liturgii Kościoła mamy

⁴⁴ W. Rzeziński, dz. cyt., s. 67.

⁴⁵ Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, nr 19.

⁴⁶ MRP, s. 260.

⁴⁷ MRP, s. 258.

⁴⁸ Por. Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, nr 20.

⁴⁹ MRP, s. 249.

podejmować wolę Boga. Każdego dnia Kościół w Eucharystii zanoszą błagania słowami, których nauczył nas sam Chrystus: „bądź wola Twoja” (por. Mt 6, 10b). Dlatego potrzebujemy wsparcia i odnowy od Miłosiernego Boga, któremu składamy Ofiarę uwielbienia modląc się w modlitwie nad darami szóstej Niedzieli zwykłej: *Miłosierny Boże, niech ta Ofiara oczyści nas i odnowi, i wyjedna wieczną nagrodę pełniącym Twoją wolę*⁵⁰.

Chrystus Pan chciał pozostać z nami w Eucharystii, wpisując w swoją ofiarną i braterską obecność obietnicę ludzkości odnowionej Jego miłością. Nie bez znaczenia jest postawa Chrystusa podczas ustanowienia Eucharystii w ewangelii według Świętego Jana, gdzie nie ma opisu uczty paschalnej, ale Jezus umywa nogi swoim uczniom, czyniąc się w ten sposób nauczycielem komunii i służby⁵¹. Tylko On prawdziwy Sługa, mógł wysłużyć przez swoją mękę i krzyż zawarte w uczcie paschalnej, podczas której przyjmujemy Go, napełniamy duszę łaską i otrzymujemy zadatek przyszłej chwały⁵².

4. Ofiara i korzystanie z łaski

Przyszłość, która kreuje w liturgii czas, to Bóg samo podarowujący się człowiekowi, czyli jest to łaska, która jedynie w ten sposób dokonuje w człowieku „rzeczy nowych”. W liturgii człowiek zostaje obdarowany już teraz swoją własną przyszłością, czyli możliwością przebywania z Trójjedynym Bogiem⁵³. Bóg udziela wielu łask, dla każdego innej, dlatego można mówić o personalistycznym obdarowaniu każdego człowieka przez Boga. Kościół ukazuje Ofiarę eucharystyczną w czasie okresu zwykłego jako wspólnotę wierzących, która dokonuje swojego indywidualnego ofiarowania, które ma się przyczynić do zbawienia wszystkich jak podaje modlitwa nad darami dwudziestej czwartej Niedzieli zwykłej: *Miłosierny Boże, daj się przejednać naszymi modlitwami i przyjmij łaskawie ofiary Twojego ludu, niech to, co każdy złożył na Twoją chwałę, posłuży wszystkim do zbawienia*⁵⁴.

Wspólnota wierzących zebrana na modlitwie łączy w sobie indywidualne ofiary każdego człowieka w Jedyną Ofiarę Chrystusa, który dokonując swojego paschalnego dzieła, sam powie w wieczerniku: „To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czynicie na moją pamiątkę! (...) Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana” (Łk 22, 19b-20). Widać jak sam Bóg chce w osobie swojego Syna łączyć życie i historie każdego człowieka w swoją Ofiarę, aby każdemu okazać łaskę płynącą z doświadczenia Jego Ofiary. W modlitwie nad darami siódmej Niedzieli zwykłej Kościół modli się: *Boże,*

⁵⁰ MRP, s. 247.

⁵¹ Por. Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, nr 20.

⁵² Por. KL 47.

⁵³ Por. R.J. Woźniak, *Ad futurum rei memoriam – liturgia, chrześcijańska koncepcja czasu i ta eschata*, w: *A Świętyni w nim nie dojrzałem... liturgia i eschatologia*, red. K. Porosło, Kraków 2012, s. 173.

⁵⁴ MRP, s. 265.

*nasz Ojcie, składając z należną czią Najświętszą Ofiarę pokornie Cię prosimy, aby dary złożone ku Twojej chwale przyczyniły się do naszego zbawienia*⁵⁵.

Oracja ponownie zaznacza jak składana Najświętsza Ofiara ma emanować swoją łaską na życie całej wspólnoty Kościoła obecnej i uczestniczącej w tej liturgii. Możemy zobaczyć w ten sposób jak ukazwane jest Misterium Trójcy Świętej w perspektywie doprowadzenia indywidualnej i społecznej historii człowieka do wypełnienia się w Osobie i dziele Jezusa Chrystusa⁵⁶. Ten wymiar łaski udzielanej w społeczności ochrzczonych odnajdziemy również w modlitwie po komunii dwunastej Niedzieli zwykłej: *Panie, nasz Boże, Ty nas posiłkłeś Najświętszym Ciałem i Krwią Twojego Syna, prosimy Cię, aby Ofiara, którą często składamy, zapewniła nam zbawienie*⁵⁷.

Systematyczność uczestnictwa w Ofierze, pokazuje na relacyjność jaka zachodzi, z żywym i prawdziwym Bogiem obecnym w Najświętszym Sakramencie. Potrzeba systematyczności w każdej relacji ludzkiej, aby mogła się ona utrzymać i rozwijać. W takiej analogii możemy odkrywać potrzebę częstej Eucharystii w kontekście spotkania z Jezusem i rozwijania z Nim swojej relacji. Przyjmowanie Najświętszego Sakramentu ma powtarzalny charakter: nowe życie musi być systematycznie odżywiane. Chrystus ofiarowuje siebie swoim wiernym wielokrotnie, nie z powodu tego, że skutki Eucharystii mają ograniczony zasięg czasowy, ale raczej dlatego, że każde godne spożycie Ciała i Krwi Pańskiej skutkuje kolejnym wzrostem⁵⁸.

Jest to proces, który polega na coraz głębszym wchodzeniu w zjednoczenie z Chrystusem, aż po doskonałe upodobnienie się do Niego. Dlatego mamy w naszej modlitwie na Eucharystii z jednej strony być cały czas zapatrzeni w Chrystusa i pozwalać, żeby On przemieniał nas, nawet w trudnościach. W ten sposób uświadomimy sobie, że On zespala człowieka z każdym innym przyjmującym Komunię, z tym, który stoi obok, może dla mnie niesympatycznym, a także z tym człowiekiem, który znajduje się daleko na innym kontynencie. Chrystus łączy nas w jedną wspólnotę jak w jedno ciało. Tam, gdzie jestem zjednoczonym z Chrystusem, tam też jestem zjednoczony z drugim, a ta jedność zaczyna się i staje życiem, ciałem i krwią w codzienności bycia z drugim i obok drugiego człowieka⁵⁹. Tak jak Bóg pomaga nam swoją łaską, i my mamy wspomagać się wzajemnie w naszej codzienności. Kościół wyrazi te prawidłowości w modlitwie po komunii dwudziestej Niedzieli zwykłej: *Wszchemogący Boże, udzielaj nieustannie pomocy wszystkim, których posiłkłeś swoim Sakramentem, abyśmy dzięki sprawowanym misteriom doznali skutków odkupienia w naszym życiu*⁶⁰.

⁵⁵ MRP, s. 248.

⁵⁶ Por. B. Migut, *Eucharystia między historią a eschatologią*, dz. cyt., s. 44.

⁵⁷ MPR, s. 253.

⁵⁸ Por. G. Strzelezyk, dz. cyt., s. 381.

⁵⁹ Por. J. Ratzinger, dz. cyt., s. 408.

⁶⁰ MRP, s. 266.

Nie tylko odkupienie jest rzeczywistością, do której zdążamy, lecz i ona jest drogą, w której mamy już przeżywać nasze życie codzienne. Nie można dotrzeć do obranego celu swojej drogi, jeśli nie będzie się podążać do przodu codziennie. Dzięki Wcieleniu Chrystusa nastąpiło zjednoczenie ostateczne czasu z wiecznością. Zetknięcie się wieczności z doczesnością dokonało uświęcenia czasu i jakościowej jego zmiany. Liturgiczne przeżywanie zbawczych misterii daje człowiekowi również szanse cyklicznej szansy spotkania się z Bogiem i włączania się, dzięki łasce Boga, w udzielane przez Niego zbawienie⁶¹.

Podsumowanie

Eschatyczny wymiar liturgii proklamuje rozpoczęcie ostatecznych czasów, w których odnawia się oblicze ziemi oraz działa Duch Święty, realizując zapowiedź Chrystusa: „Nadchodzi jednak godzina, nawet już jest, kiedy to prawdziwi czciciele będą oddawać cześć Ojcu w Duchu i prawdzie” (J 4, 23). Liturgia daje udział w rzeczywistości nieba, „przedsmak przyszłej pełni, która obejmuje człowieka do końca”⁶², otwiera perspektywę przyszłości i uświadamia, że w zmartwychwstaniu Syna Bożego Bóg odnowił wszystko przez Ducha Świętego⁶³. W okresie zwykłym widzimy tę rzeczywistość najczęściej podczas niedzielnej celebracji Mszy Świętej, która składana przez zgromadzenie wiernych, pod przewodnictwem kapłana, ukazuje te eschatyczną figurę niedzieli jako ósmego dnia.

W tym artykule zwróciliśmy uwagę na modlitwy, które są zawarte w Mszale rzymskim dla diecezji polskich, mające charakter ofiarniczy, a zarazem posiadają w sobie eschatologiczne treści. Zobaczyliśmy, jak Kościół troszczy się o zbawienie każdego wiernego, ukazując mu drogę, jaką ma kroczyć już na ziemi, aby osiągnąć pełnię w życiu wiecznym z Bogiem. Modlitwy liturgiczne okresu zwykłego prezentują postawę ofiarowania jako tę, która spełniana w codziennym życiu, wyda owoc w doczesnym i wiecznym życiu, w relacji z Bogiem oraz drugim człowiekiem. Przedstawione teksty liturgiczne to najczęściej modlitwy nad darami oraz modlitwy po komunii, które umieszczone są na zakończenie poszczególnych sekwencji rytualnych: po przygotowaniu darów oraz po Komunii. Modlitwy te najbardziej są narażone na niezauważenie, podczas celebracji⁶⁴. Tym bardziej ważne było wyszczególnienie ich oraz odkrycie jak głębokie treści niosą w sobie te eucharystie, jak wiele razy Kościół w swojej liturgii w ciągu roku przypomina, zanoszą prośby i dziękczynienia do Boga, aby przez Najświętszą Ofiarę Jezusa Chrystusa dostąpić życia wiecznego.

⁶¹ Por. D. Brzeziński, *Eschatologiczny wymiar roku liturgicznego*, w: *Misterium Chrystusa w roku liturgicznym*, red. J. Nowak, Poznań 2012, s. 131.

⁶² Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, nr 18.

⁶³ Por. B. Nadolski, *Wprowadzenie do liturgii*, Kraków 2004, s. 86.

⁶⁴ Por. A. Sorrentino, dz. cyt., s. 84.

Ofiarniczy charakter eschatologii okresu zwykłego w roku liturgicznym, ukazuje nam jak Kościół w sposób permanentny przygotowuje nas do składania swojego życia w godności dziecka Bożego, które w drodze do zbawienia umacnia się łaską, uświęca swoje życie i posila się Ciałem samego Chrystusa, które przez modlitwę Kościoła ofiarowywane jest Bogu, który zaprasza do jedności i otwiera nam drogę do wieczności.

* * *

The Sacrificial Character of the Eschatology of the Ordinary Time in the Roman Missal for the Dioceses of Poland

Summary

The longest liturgical period of the year, the Ordinary Time, has many theological aspects to it. One of these is the eschatology of the liturgy. During the Ordinary Time the Church unites the faithful in the celebration of the Eucharist, which in its eucharological texts repeatedly emphasises the truth about eternal life. In this paper prayers with an eschatological aspect and those with a sacrificial character have been singled out and analysed. The content of selected orations has been divided into: the dignity of participation, the attitude of service, the gifts offered and the use of grace from the Eucharist. The content is intended to draw attention to the holistic preparation of each believer for the truth about eternal life and to encourage the discovery of the desire to realize this reality in everyday life through participation in the liturgy.

Keywords: eschatology, Ordinary Time, Roman Missal, eucharology.

Bibliografia

- Augé M., *Rok liturgiczny. To sam Chrystus, który trwa w swoim Kościele*, Kraków 2013.
- Augustyn, *O Trójcy św. Prawdziwa ofiara*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan. Ojcowie Kościoła nauczają o Eucharystii*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 176-177.
- Brzeziński D., *Eschatologiczny wymiar roku liturgicznego*, w: *Misterium Chrystusa w roku liturgicznym*, red. J. Nowak, Poznań 2012, s. 125-134.
- Cyryl Jerozolimski, *Poznanie życiodajnej tajemnicy*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan. Ojcowie Kościoła nauczają o Eucharystii*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 122-128.
- Ignacy Antiocheński, *Jedno Ciało, Jeden Kielich, Jeden Ołtarz, jeden biskup*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan. Ojcowie Kościoła nauczają o Eucharystii*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 57-59.
- Jan Damasceński, *Święte i nieskalane Misteria Pana (Eucharystia)*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan. Ojcowie Kościoła nauczają o Eucharystii*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 75-80.
- Jan Paweł II, *Encyklika Ecclesia de Eucharistia. O Eucharystii w życiu Kościoła*, w: *Encykliki ojca świętego Jana Pawła II*, t. 2, Kraków 2005, s. 923-970.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2002.

- Konstytucja o liturgii *Sacrosanctum Concilium*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje – Dekrety – Deklaracje. Tekst łacińsko-polski*, Poznań 2008, s. 48-107.
- Migut B., *Eucharystia między historią a eschatologią*, „Roczniki Teologiczne” 63(2016), nr 8, s. 43-56.
- Mszał rzymski dla diecezji polskich, Poznań 2009.
- Nadolski B., *Liturgika*, t. 2, *Liturgia i czas*, Poznań 1991.
- Nadolski B., *Wprowadzenie do liturgii*, Kraków 2004.
- Nowak J., *Apostolski wymiar liturgii w świetle konstytucji Sacrosanctum Concilium*, Poznań 1999.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, Wydanie piąte, Poznań 2005.
- Porosło K., *Już i jeszcze nie – liturgia jako eschaton*, w: *A Świętyni w nim nie ujrzałem... Liturgia i eschatologia*, red. K. Porosło, Tyniec 2012, s. 179-189.
- Ratzinger J., *Teologia liturgii. Sakramentalne podstawy życia chrześcijańskiego*, Lublin 2012.
- Rzemiński W., *Eucharystia liturgią nieba i ziemi*, Kraków 2012.
- Sorrentino A., *Sztuka przewodniczenia celebracjom liturgicznym*, Kraków 2001.
- Strzelczyk G., *Sakrament Eucharystii*, w: *Znaki Tajemnicy*, red: K. Porosło, R.J. Woźniak, Kraków 2018, s. 347-388.
- Teodor z Mopsuestii, *Diakoni i aniołowie*, w: *Eucharystia pierwszych chrześcijan. Ojcowie Kościoła nauczają o Eucharystii*, opr. M. Starowieyski, Kraków 2014, s. 207-209.
- Woźniak R. J., *Ad futurum rei memoriam – liturgia, chrześcijańska koncepcja czasu i ta eschata*, w: *A Świętyni w nim nie dojrzałem... liturgia i eschatologia*, red., K. Porosło, Kraków 2012, s. 153-176.